

Filosofie a život

Patočka kdysi (1941) řekl, že „filosofie je život v myšlence“ (Péče o duši I, s. 122). To není nejšťastnější vyjádření, protože pak to vypadá, že by mohl být také (lidský) život mimo myšlenku. Zajisté je život dříve než myšlení, ale ten rozdíl po vzniku myšlení spočívá spíše v tom, že dále je možný život s myšlenkou, s pomocí myšlenky a na základě myšlenky, nikoli však „uvnitř myšlenky“ resp. uvnitř myšlení. Sluší se zkoumat, jak se myšlení a myšlenky projevují v životě, jaký vliv mají na život, co taková myšlenka s životem dokáže udělat. Není tomu totiž tak, že se život s objevem myšlení přesouvá na novou úroveň a nechává tu starou jakoby za sebou či „pod“ sebou); myšlením se život nedostává do vyšších pater a neproměňuje se na myšlenkový život, tj. na život myšlenky a v myšlence, nýbrž je to naopak myšlenka a myšlení vůbec, které proměňují celý život a dávají celému životu novou dimenzi. – Ovšem jistě je pravda, že myšlení může upadnout do stereotypů, může ustrnout a tak se životu odcizit; a v tom smyslu je dobré, když ustrnulé, už jen fungující, „klapající“ myšlení je oživeno zevnitř, když se život prodere do myšlení a pronikne jím znovu, protože takové oživené, živé myšlení nutně potřebuje. Jenže pak nelze říci, že se život přesouvá někam mimo sebe, nýbrž právě naopak že to, co už jakoby nejevilo příliš známek života, se stává znovu živým, oživeným – ale to není život v biologickém smyslu, který pak oživuje ono ustrnuvší myšlení, ale je to život, který už byl dříve proniknut myšlenkou a myšlením, takže oživení ustrnuvšího myšlení nepřichází odjinud, z nějakého života bez myšlení a před myšlením, nýbrž ze života myšlenkou už mnohokrát pohnutého a prostoupeného, proměněného: je to život myšlením prohloubený a zbohacený, který už nemůže nadále trpět setrvačné a už jenom jako kolovrátek fungující myšlení, ale který musí (a také může) způsobit oživení onoho myšlení díky navázání na dřívější myšlení, které ještě neupadlo a nestalo se pouhým fungováním a které tak životu dalo vnitřní sílu k tomu, aby se nenechalo upadlým a jen fungujícím myšlením nadále svazovat a omezovat.

(Písek, 050804-3.)